

Slovenski dom

Štev. 197.

V Ljubljani, sreda 31. avgusta 1938.

Leto III.

Važni sklepi angleške in francoske vlade:

Anglija je spregovorila brez dvoumij

Prišel je čas, da pokaže dobro voljo Henlein

London, 31. avgusta. O. Na včerajšnjem sestanku vlade je podal glavno izjavo zunanji minister lord Halifax, ki je dolgo opisal nevarni položaj v Srednji Evropi zaradi velikih nemških manevrov, neprestane nemškega čepanja, zaradi neposrednih nasvetov sudskega voditelju Henleinu in zaradi neuspeha angleškega opomina v Berlinu 12. avgusta, v katerem je Anglija na prijateljski način opomnila Nemčijo, naj se vzdrži vsake akcije proti Češki ter zaradi nemških diplomatskih korakov pri nekaterih manjših državah. Lord Halifax je vztrajal pri tem, da tiči ves problem v Evropi ne pa samo v boju za pravice nemških manjšin. Ministrstvo ton je bil neobičajno strog, ko se je izjavljalo o nevarnosti in o absolutni potrebi podpiranja Francije. Nadalje je lord Halifax podal obirne zadnjih čeških predlogov, za katere pravi, da so nad vse ustrezni in obsežni. Nato je Halifax govoril o Runcimanovih brezupnih naporih. Še vedno upa, da Sudeti niso popolnoma odklonili pravih predlogov. Vlada je bila za časa posvetovanja preprežena v zvezi z dominijoni. Poučeni krogi pravijo, da se dominijoni strinjajo z angleškim mnenjem, in sicer:

1. Da je treba storiti vse za mir v Evropi.
2. Vsi ti napor mora ostati v skladu z interesi imperija.

Nadalje pravijo ti krogi, da se angleška vlada strinja z imperialnim svetom in dominijoni, da je treba braniti demokracijo, britanske interese in interese mira. Angleška vlada se je odločila ponovno svetovati Nemčiji, da se sudskega vprašanja reši na mirni način. Danes dopoldne se bo angleški veleposlanik v Berlinu Henderson vrnil s svojim letalom v Berlin. Negova naloga bo, opozoriti Nemčijo, naj neha z ostro kampanjo nemških časopisov proti češkoslovaški republiki in da vpliva pomirjevalno na sudske Nemce, da pride tako do mirne poravnave spora med Sudeti in Čehi. Nobenih znakov ni bilo opaziti, da bi bila

Anglija pripravljena stopiti takoj v akcijo za primer evropske vojne. Chamberlain je po seji vlade takoj odšel v Balmoral-h kralju, kateremu je poročal o sklepi vlade in o evropskem položaju. Tudi ostali ministri so zapustili London ter odšli v mesta v bližini Londona, tako da so vsak čas na razpolago za primer sklicanja nujne ministrske seje. Vlada je sklenila, da ne bo poslala Chamberlainovega pisma Hitlerju tako dolgo, dokler ne bodo znani končni rezultati intervencije sira Neuville Hendersona, ki bo še danes odšel v Wilhelmstrasse in tam razložil stališče Anglije. Službeni krogi mislijo, da bo prišlo do sestanka med Henleinom in Benešem in da zadržno upajo, da bo ta sestanek rodil uspeh. Dobro obveščeni krogi pravijo, da bo nadaljnja angleška delavnost in bodoče angleške akcije temeljila na teh točkah:

1. Na novih čeških koncesijah, ki bodo ponujene sudske Nemcem in ki bodo kmalu objavljene.
2. Na možnosti vpliva od zunaj. Tu je misljena Nemčija, ki naj bi vplivala na sudske voditelje, da sprejmejo češke predloge.

Službeni krogi mislijo, da je v sedanjem času Hitler bolj važen činitelj kakor pa sudske voditelje Henlein.

Pritisk rodil delni uspeh

Praga, 31. avgusta. AA. Odkar se je vrnil Gwatkin iz Londona, je odposlanstvo lorda Runcimana pospešilo svoje delo. Sedaj zelo pozorno proučujejo nove predloge praške vlade za pogajanja s sudske Nemci. Gwatkin, ki igra zelo važno vlogo, se je včeraj popoldne sestal z odborom šestorice. Snovi je obiskal švicarsko poslanstvo. Lord Runciman pa se je z Benešem pogovarjal eno uro.

Praga, 31. avgusta. AA. (Havas) Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da prihajajo sedaj pogajanja med vlado in sudske Nemci v odločilno dobo, da se drže novi predlogi v popolni tajnosti, se vendarle potrjuje, da obsegajo obširne koncesije sudske Nemcem. Ni še znano, ali so zastopniki sudske nemške stranke obljubili, da bodo odgovorili v določenem času, vendar pa prevladuje prepričanje, da svoj odgovor ne bodo zavlačevali.

Henleinov zastopnik pri Benešu

Praga, 31. avgusta. AA. (DNB) Na včerajšnji vladni seji so izključno obravnavali politični položaj, posebno pa so proučevali način, kako preprečiti razne spopade. Danes se bo seja vlade nadaljevala in bo predsednik vlade dr. Hodža predložil obširno poročilo.

Včeraj popoldne je predsednik republike dr. Beneš sprejel nekatere člane vlade. Posebno pa so opazili, da je bil pri Benešu vodja sudske nemške stranke Kundt. Kundt in Sebekovski sta pri Benešu ostala 3 in pol ure in z njim obširno razpravljala o vseh političnih vprašanjih. Pristojni krogi zavračajo vesti, češ da je prišlo zopet do prekinitve pogajanj med sudske stranko in vlado.

Praga, 31. avgusta. AA. (Reuter) V zvezi z vestmi, da bi bil moral včeraj predsednik republike Beneš sprejeti v avdijenci Henleina, se je zvedelo, da je Beneš ljubeje pogajati se s poslancom Kundtom kot pa s Henleinom, ki ni položil prisege, da je narodni poslanec.

Praga, 31. avgusta. AA. (Reuter) Po obisku voditeljev sudske nemške stranke Kundta in Sebekovskega pri Benešu je povsod zavladalo izredno zanimanje za ta sestanek. Baje so se tako začela nova pogajanja, ki so najbrž že prešla v odločilno dobo.

Delo ljubljanskega okrajnega cestnega odbora

Ljubljana, 31. avgusta.

Včeraj ob 8 dopoldne je bila v prostorih okrajnega cestnega odbora v Beethovnovi ul. seja okrajnega cestnega odbora, kateri je predsedoval predsednik odbora g. župan dr. Jure Adlešič, prisotni pa so bili sreski načelnik dr. Maršič, namestniki gg. Brenčič, Juvan, Perme, Keber. Odborniki dr. Česnik, inž. Umek in ostalo članstvo celokupnega cestnega odbora. V obravnavi je bila predvsem odobritev letnega obračuna za leto 1937-38 in razdelitev prispevka občinam.

Po branju zapisnika zadnje skupščinske seje je predsednik cestnega odbora dr. Adlešič v kratkem poročal o delovanju cestnega odbora v letu 1937-38. Celotni proračun je znašal 4.058.546 din. Od tega se je uporabilo 3.690.039 din predvsem za vzdrževanje banovinskih, dovoznih in subvencioniranih cest v ljubljanskem okraju ter za razne novogradnje. Od predvidenih dohodkov 4.058.546 din je cestni odbor prejel 3.575.904 din, tako da so znašali skupni dohodki 3.973.354 din. Te dohodke je okrajni cestni odbor prejel nekaj kot prispevek banovine železniške uprave, nekaj pa iz cestnih dokladov iz izrednega cestnega prispevka. Obračun so prisotni soglasno odobrili.

Na dnevnem redu je bila nato razdelitev prispevkov občinam za vzdrževanje občinskih cest. Pri razdelitvi prispevka se je oziralo na resnične potrebe posameznih občin, na dolžino občinskih cest in njihovo stanje, na davčno moč občine in na davčni predpis. Ključ za to je cestni odbor imel že iz lanskega leta, v kolikor pa je katera občina imela večjo potrebo kot lani, se je oziralo na izjave in prošnje rejskega odbornika ter občine same. Prispevke so prejemale vse občine v okraju, ki jih je 29, razen Ljubljane, ki ima v proračunu posebno postavko kot prispevek v znesku 800.000 din.

Okrajni cestni odbor je razdelil med občine prispevek v skupnem znesku nad 200.000 din, ostali znesek 200.000 din, ki je po proračunu še na razpolago, pa bo okrajni cestni odbor razdelil naknadno, če bo za to imel denarna sredstva, za katera je kredit že odobren.

V preteklem letu so bile začete, deloma pa že izvršene naslednje novogradnje: dogradil se je železnobetonski most čez Ljubljanico v Podpeti,

ki je veljal skupno 1.215.000 din, in železnobetonski most v Beričevem, ki je veljal okoli 750.000 dinarjev. Preuredile so se banovinske ceste pri Malih Lipljenih, pri Polhovem Gradcu, v Mali vodi, pri Horjulu, na Vrhniki, v Spodnjih Gamelnjih. Izvršila se je kanalizacija na lgu in preločila banovinska cesta pri Jezeru (občina Presejce). Celokupni stroški za to so znašali 700.000 din. Okrajni cestni odbor je stari leseni most čez Ljubljanico,

ki je že trohnel, in leseni most v Beričevem nadomestil z železnobetonskim, pri raznih cestah pa odpravil spone in ovinke ter s tem izvršil pomembno delo.

Pri slučajnostih so razni odborniki izrazili svoje želje, ki jih bo cestni odbor po možnosti tudi upošteval. V letu 1937-38 je okrajni cestni odbor, kakor je videti iz poročila, izvršil važna dela, pa bi jih še več, če bi imel več dohodkov. Zasluga za to gre predvsem predsedniku cestnega odbora dr. Adlešiču, ki se je zadnje čase precej posvetil tudi temu delu, dosti zasluje pa gre tudi njegovim namestnikom in ostalim odbornikom, ki so se vsi živo zanimali za potrebe svojega okraja, ter vsem pridelnim uslužbencem.

Francija zvesta svojim obveznostim

V Berlinu bo to francoski poslanik ponovno potrdil

Pariz, 31. avg. o. Na včerajšnjem sestanku vlade so sklenili sporočiti vladne sklepe vsem francoskim poslanikom v tujini. Vlada je sklenila o stališču do češkoslovaške za primer, da katera izmed držav napade češkoslovaško. Med drugim je bil sprejet tudi predlog, da se obvesti francoski veleposlanik v Berlinu Francois Poncet v Berlinu, naj na prijateljski način opomni nemško vlado, da je Francija trdno vezana na češkoslovaško-francosko pogodbo o medsebojni pomoči in da bo Francija ostala zvesta tej pogodbi. Krogi, ki so blizu Quai d'

Orsaya, pravijo, da bo Francija zaradi tega sporočila Nemčiji v prijateljskem tonu, naj ne poslabša že tako delikatnega razmerja med Češkoslovaško in Nemčijo. Enake instrukcije je poslala francoska vlada tudi drugim poslanikom v drugih državah. Zunanji minister Bonnet je orisal stališče Francije, naker se je vlada odločila, da bo Francija ostala pri svojem tradicionalnem stališču, da pomaga svojim zaveznikom in prijateljem v srednji Evropi, naj se zgodi karkoli. Nov sestanek vlade bo v petek dopoldne.

17 kongres „Pax Romane“ slovesno zaključen

Ljubljana, 31. avgusta.

Dnevi, ki so v najlepšem razpoloženju potekali vsem, ki so se udeležili velikega kongresa »Pax Romane« na Bledu, so minili. Začeli so odhajati na svoje domove zastopniki, domači in tuji, ki so se pa med nami tudi počutili kot doma, znova okrepjeni in še bolj navdušeni za delo, ki ga opravlja med narodi velika »Pax Romana«.

Na Bledu je bil kongres zaključen včeraj zjutraj s sv. mašo, ki jo je daroval v blejski župni cerkvi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Nato so se udeleženci odpeljali v vselem razpoloženju na postajo Lesce-Bled, odtod pa v

Ljubljano, ki jim je priredila prirčen in veličasten sprejem. Na kosilu so bili v škofskih zavodih v St. Vidu. Tudi tu je bilo razpoloženje kar najtoplejšje. Z avtobusi so se nato udeleženci kongresa »Pax Romane« odpeljali v Ljubljano, kjer je bilo v Frančiškanski dvorani zaključno zborovanje. Navzočni so bili med drugimi tudi škof dr. Gregorij Rožman, minister dr. Miha Krek, ljubljanski župan dr. Adlešič, rektor ljubljanske univerze dr. Kušej, protektor »Slaviae Catholicae« prelat dr. Grivec in dekan zborovanja so bili sprejeti v »Pax Roman« dve nove zvezi, in sicer »Theta Kapa Phi« iz Amerike in bolgarska dijaška zveza sv. Cirila in Metoda. S krasnim govorom je pozdravil kongres tudi ljubljanski župan dr. Adlešič, ki je med drugim poudaril, da edino Pax Romana kaže pri prizadevanju za ohranitev miru pravo smer, ter tudi jamči, da bo vse človeštvo deležno sreče trajnega miru le tedaj, ko vsem dušam zavladava Kristus-Kralj.

Zahvalil se je nato udeležencem kongresa v slovensčini in latinščini še rektor ljubljanske univerze dr. Kušej ter izrazil svoje veliko veselje nad delom »Pax Romanec«. Vsem zastopnikom, posebno zastopniku vseh jugoslovanskih škofov dr. Rožmanu, se je zahvalil še predsednik »Pax Romanec« dr. Maks Vrabec. Predsedništvo je nato prevzel novi predsednik dr. Kirehner iz Amerike.

Prezvišeni škof dr. Gregorij Rožman je podelil za zaključek vsem navzočim blagoslov. Zastopniki slovanskih dijaških zvez in starejšinstvo so se nato še sestali na kratko sejo, na kateri so govorili o pripravah za prihodnji kongres »Pax Romanec«, ki bo 1939 v Bratislavi.

Washington, 31. avgusta. AA. (Reuter) Predsednika Roosevelta je včeraj obiskal poveljnik ameriškega brodovlja, ki je nato izjavil, da bo Roosevelt zahteval od kongresa 210 milijonov dolarjev izrednih kreditov za nove vojne ladje,

Položnice

za obnovitev naročnine so priloženo celotni nakladi današnjega »Slovenskega doma«. Vse one, ki jim je konec julija iztekla plačana naročnina ali imajo kaj zaostanka, prosimo, da se jih takoj poslužijo. — Številka položnice je 10.505.

Vesti 31. avgusta

Drugi skupini kretskih upornikov je sodilo grško sodišče. Nekaj obtožencev je bilo obsojenih na 20 let, nekaj na 15 in nekaj na 7 let roboje, 30 obtožencev je bilo oproščenih.

Nobenih manjšinskih šol ne bodo ukinitili v Romuniji, čeprav so ukiniteli nekatere romunske šole v krajih z mešanim prebivalstvom. Če tam manjšinskih šol še ni, bodo že obstoječim šolam priključili posebne manjšinske oddelke.

10 letnic, odkar je stopil na albanski prestol kralj Zogu I., slovesno proslavljajo v Tarini in vsej Albaniji. Iz vseh krajev so se v prestolnici zbrali ljudje, ki na trgih v znak veselja plešejo. To veselje traja tudi ponoči.

Glavo maršala Cankajška zahteva Japonska. Vojni minister Itagaki je dejal, da Japonska prej ne bo mirovala, dokler ne ukloni Cankajška in dokler Kitajska ne sprejme vseh japonskih predlogov za premirje.

O neuspešnih rdečih na vseh bojnih poročih Francovo vrhovno poveljstvo. Pri vseh bojih je imel sovražnik velike izgube. Nacionalistična letala pa so medtem bombardirala barcelonsko pristanišče.

Casnikarje je sprejel vodja Nemecev v tujezemeljstvu, minister Bohle. Dejal jim je, da v številnih državah obstoje nemške organizacije, med drugim tudi v Angliji.

Sporazum glede letalskih zvez je bil dosežen med CSR in Poljsko. Poljska bo gradila v lastni režiji progo iz Varšave v Budimpešto preko Krakova, CSR pa progo Brno-Moravska Ostrava-Riga.

Svoje poslanstvo za Litvo in Letonko je opustila rdeča Spanija. Sedež poslanstva je bil v Rigi.

Strahovite poplave so kot posledica večdnjih nalivov nastopile v Mehiki. Celi deli mest so pod vodo, a še huje je na deželi, kjer je voda odnesla že nad 800 hiš. Okrog 1000 družin je brez strehe, pa tudi število smrtnih žrtev je veliko.

19 novih bojnih ladij bodo prihodnje leto zgradili v Združenih državah. To bodo 2 križarki, 2 oklopni križarki, 8 torpednih rušilcev, 6 podmornic in 1 ladja za letala.

Predsednik Združenih držav Roosevelt se je s svojega dopusta vrnil v Washington in takoj sklical svoje svetovalec. Z njimi je razpravljalo o težkem položaju v Evropi.

Angleški mornariški minister Duff Cooper je moral prekiniti svoje popotovanje po Baltskem morju zaradi nujne seje angleške vlade. Cooper se je včeraj pravočasno vrnil v London in prisostvoval seji vlade.

Večje število judovskih beguncev, ki so iz Avstrije in Nemčije pribežali v Švico, so te dni odpremili v Palestino, kjer jih bodo zaposlili kot poljedelske delavce v Jurajski pokrajini.

20 gojencev madžarske vojaške akademije se je pripeljalo v Milan na obisk k svojim italijanskim tovarišem. Madžari si bodo ogledali v Italiji razne topniške in vojaško-tehnične šole.

Spet enega Arabca je angleško vojaško sodišče obsodilo na smrt, ker je pomagal upornikom. Smrtna obsodba bo v kratkem izvršena.

Bolgarski kralj Boris in kraljica Joanna se nahajata v gosteh italijanske kraljeve rodbine v San Rossore, ki je poletna rezidenca italijanske kraljevske družine.

Letalske tekme Male zveze so se včeraj pričele, ko je 40 letal odletelo iz Prage proti Žilinu. Vsa letala so v ta kraj priletela, a danes zjutraj so odletela naprej v Bukarešto. Od tam bodo pa spet letela v Belgrad.

Obračunski jez se je porušil na reki Tehri, ne daleč od Hankova. Voda je odplavila tri vasi s prebivalstvom vred.

Egiptski vojni minister potuje po Evropi in si ogleduje vojaške naprave. V začetku septembra bo obiskal Belgijo. Z enakim namenom pa je prišlo v Italijo portugalsko letalsko odposlanstvo, ki se hoče seznaniti z organizacijo italijanskega letalstva.

Vpalestinski vasi Deirgušum je angleško vojaštvo razstrelilo dve hiši, katerih prebivalci so skrivali pod streho ranjene teroriste.

Maršal Göring je podaril poljskemu predsedniku republike Mościckemu nalašč zanj izdelan avtomobil. Izročitev tega darila je bila slovesna.

Italijanski žitni odbor bo imel svojo važno sejo 10. septembra pod Mussolinijevim predsedstvom. Potem pa bodo konference za izpolnitev poljskega dela, ker imajo namen pomnožiti žitni pridelek in tudi v tem pogledu postaviti Italijo na lastne noge.

Poljske oblasti so poslale v koncentracijska taborišča nedavno skupino 35 zločincev, ki so po rodu večinoma Judje.

O atentatu na Stalina poročajo poljski listi. Stalin se je v oklopnem avtomobilu peljal na svojo stanovanje, in v tem času je bil izvršen atentat. Več ljudi iz njegovega spremstva, kakor tudi sam Stalin, je bilo baje ranjenih. Iz vladnih krogov pa prihajajo vesti, da se je zgodila le navadna avtomobilska nesreča.

Predsednik portugalske republike general Carmona se je vrnil v Lizbono po večtedenskem potovanju po portugalskih kolonijah v Afriki.

Redno letalsko zvezo med Hongkongom in Hankovom so spet vpeljali. Letala bodo prevažala potnike in poštno pošiljke.

Štirikrat je poskušal ubiti svojo žena Bruno Fritsch iz Gugelwitza pri Vratislavi. Njegov zakon je bil nesrečen. Najprej je Bruno Fritsch poskušal izvršiti samomor, a ga je pri poskusu dobila žena in mu namero preprečila. Ko sta se, zaradi tega sprla, je vrgel ženo zanka okrog vratu in jo začel daviti. Podobni prizori so se še trikrat ponovili, vendar pa so mu vselej otroci in sosedje dejanje preprečili. Pred sodiščem je bil Fritsch obsojen na dve leti zapor.

Nove določbe 40 urnega delovnega tedna v Franciji stopijo v veljavo

Daladier si je svoj položaj spet učvrstil

Pariz, 31. avgusta. Drugi člen uredbe, ki jo je predložil minister za dela Pomaret na današnji seji ministrskega sveta v podpis predsedniku republike Lebrunu, se nanaša na dela, ki se ne tičejo narodne obrambe, niti ne javne varnosti in javne službe. (Promet itd.). S tem členom je dobil minister za dela pooblastilo, da sme povečati število delovnih nadur na sto letno. Vlada se ne odpoveduje pravici, da določa število delovnih nadur za podjetja, v zvezi z narodno obrambo. Minister za dela se bo mogel poslužiti kredita za delovne nadure pri zaposlitvi dosedanjih brezposelnih, če zaposleni ročni delavci ne bodo mogli zadovoljiti potreb delovnih nadur.

Pariz, 30. avgusta. AA. (Havas). Uredba o nadurnem delu, ki jo je danes podpisal predsednik republike Lebrun, stopa takoj v veljavo. Minister za dela Pomaret je predložil Lebrunu v odobritev tudi načrt uredbe o postopku pri izvedbi delovnih nadur. Z

novim postopkom se zamenjuje sistem pooblastil z elastičnejšim in hitrejšim sistemom deklaracije, ki se more uporabiti v krajšem roku izvedenosti v primeru »veta« ali v primeru suspendiranja inspekcije dela, katera o tem takoj poroča ministrstvu za dela. To ministrstvo pa končno odloča v poslednji instanci. Ta načrt uredbe ne bo mogel biti podpisan, oziroma ne bo mogel stopiti v veljavo, preden ne bi pretekel rok petih tednov v primeru, da bo po zakonskih predpisih, ki so v veljavi, moral biti dostavljen v proučevanje delodajalcem in delavcem in v razpravo stalni komisiji narodnega gospodarstva sveta. Vlada se ne odreka pravici, ki izhaja iz veljavnega predpisa, da določa, koliko se poveča število delovnih nadur za ona dela, ki se izvajajo v interesu narodne obrambe, javne varnosti in javne službe. (Promet itd.) Vlada bo predložila skupščini in senatu načrt posebnega zakona. Ministrski svet je soglasno sprejel predlog ministra za dela Pomareta.

Voditelj koroških Slovencev

župnik Poljanec Vinko na zadnji poti

Škocijan, 31. avgusta.

Koroški Slovenci so v ponedeljek, 29. avgusta 1938 pokopali svojega voditelja in očeta, škocijanskega župnika Vinka Poljanca. Bil je to veličasten pogreb, na katerem je bilo vse ljudstvo iz Podjune in zastopniki iz oddaljenih krajev. Do 5000 pogrebcev, tri tisoč koroških src in duš je zaplakalo ob krsti dušnega in narodnega pastirja, a tisoči drugi so ga v duhu spremljali na njegovi zadnji poti. Od Zile do Pliberka je ljudstvo v tihi molitvi prosilo pokoj in večni mir svojemu voditelju. Veličasten pogreb je izpričal vero Korošcev in zvestobo cerkvi in rodu.

Peca, Obir in druge obmejne gore so bile zastrite v žalnem pajfolanu, ko je koroško ljudstvo v črni procesiji od svojih domov vrela, proti Škocijanu, ob zelenih livadah, gor čez jezera, po mehkih stezah ob znamenjih in po zorečih poljih, kjer ajda že zori, hitela je proti Škocijanu, k svojemu mrtvemu župniku, da ga še enkrat vidi in pokopri s svojimi solzami.

Vsi duhovniki, bogoslovci iz Podjune in še bolj oddaleč so prišli, prosti, dekani, župniki. Mons. Podgorc Valentin, Benetec Anton, prost iz Tinj, Trupe Andrej, prost iz Dobri vasi, dekan Kindelman, dekan Zechner, dekan Vintar Jožef iz Smihela pri Pliberku, dekan Milela Alojz iz Velikovec, P. Valerijan Sartorij iz Celovca in drugi, iz Maribora mons. dr. Cukala Maks, stolni dekan, odposlanec mariborskega knezofka, Hornbök Janez, dekan iz Mežice, Spindler Franc, župnik iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju, Serajnik Ivo, župnik iz Kotelji, p. Metod Turnšek iz Stične, odposlanec občine Sv. Urban pri Ptuj in drugi ožji rojaki in prijatelji iz Maribora.

Zastopana je bila vsa Podjuna in še drugi številni kraji: Pliberk, Smihel, Vogrče, Globasnica, Steben, Kazane, Dobrla ves, Sinča ves, Bitara ves, Sentilip, Železna Kaplja, Sent Vid, Podjunj, Kamen, Mokliče, Galčija, Tinje, Imarjeta in Sent Rupert za Velikovec, Sent Peter, Medgorje, Radiše, Apače, Šmarjeta v Rožu, Sece, Slov. Plajperk, Zihpolje, Večna ves, Grabenstein, Skofiče, Vogerce, Suha, Dob, Dirše itd. in številno zastopstvo iz Roža in od Zile.

Ob 9 dopoldne so domači farani prenesli krsto s pokojnikom iz župnišča v farno cerkev in jo položili na mrtvaški oder. Ljudstvo je

krsto obsulo s cvetjem, orošeno z grenkimi solzami. Na vseh oltarjih so se brale maše zadušnice, duhovščina je odpela oficije. Na prižnico je stopil mons. Podgorc in je na zbrane žaluječe imel krasen cerkven govor, da je cerkev ihtela v pridušenih solzah. Govoril je o zvišenosti mašniškega poklica, o zvišenosti kulture, ki jo duhovnik v naročju matere cerkve goji in čuva. Opravil je tudi žalno peto mašo.

Iz cerkve se je vil mogočen, veličasten sprevod med drevjem po vsej ljubki vasi, ki se je za vedno poslovila od svojega gospoda. Velika črna procesija koroških očetov in trepetih mater, ki so glasno molili slovenski rožni venec, dolga, dolga vrsta deklet in fantov, ki so v nemi molitvi nosili vence, poklonjene velikemu borcu. Mrtvaški kondukt je vodil mons. Podgorc s 84 duhovniki in bogoslovci.

Ob odprtem grobu tik cerkve so se zgrnile vse množice. Duhovščina je odpela vse zadnje molitve. Tedaj je vrh groba stopil milostljivi prost iz Tinj, g. Anton Benedek, in je v imenu vseh sobratov in vsega slovenskega koroškega ljudstva vzel ganljivo zadnje slovo od velikega pokojnika. V življenjskih slikah in pokojniških zgledih je izklesal lik župnika Vinka Poljanca, kot duhovnika, poslanca-voditelja, sejava in deliva božjih in kulturnih dobrin, velikega dobrotnika, blagovestnika in borca. Jok zadržanih solza je v grobni tišini rezal v srca in duše. Za Prosvetno zvezo v Celovcu je bil poslovil g. Vinko Zwitter, ki je povečal pokojnika v vrsto Majarja, Einspielerja, Janežiča in drugih. Župnik Vinko Poljanec je dal sebe vsega, je dal svojemu rodu življenje in smrt! Dekan Kindelman je spregovoril tople prijateljske besede v imenu ožjih sosednjih sobratov. H koncu se je pokojnikov sorodnik Poljanec iz Sv. Urbana pri Ptuj zahvalil vsem za tako častno spremstvo in tako veliko udeležbo.

Domači pevski zbor je odpel žalostinko: »Jaz sem vstajenje in življenje. Pevski zbor iz Luč pa je vse pogrebne svečanosti zaključil z večno lepo »Gor čez izaroc«.

Zadnji akordi so izzveneli v veličastju smrti, ali po vseh zadržanih solzah in po vsem trpljenju so klical k novemu življenju in delih, zgledih in znamenjih, ki jih je dal in vtisnil voditelj koroških Slovencev: župnik Poljanec. Slava mu!

Strašna noč v Slovenskih goricah

Sv. Ana v Slov. goricah, 31. avgusta.

Noč od nedelje na ponedeljek je bila po severnih Slovenskih goricah strašna. Od jugovzhodne strani so se bližali nevarni temni oblaki, ki so navdajali s strahom ljudi po Slovenskih goricah. Okrog pol ene zjutraj je nastopila usodna huda ura, kakršne že nekaj let nismo doživeli. Začelo je strahovito grmeti, strela je udarjala neumljeno. Po nekaterih krajih, na primer Ihoči, Lokavnih in Štojngrovi je padala tudi toča. Strela je udarila tudi v veliko vinski stiskalnico pri pos. Alojzu Kuru v Radvanskem vrhu, št. 14 pri Negovi. S slamo krita in vse

leseno poslopje je bila na mah v silnem plamenu. Bliznjaki včasini so komaj rešili iz kleti štiri sode. Vse veliko poslopje pa je zgorelo do tal. Ljudje so z velikim naporom ohranili 10 metrov oddaljeno leseno, s slamo krito gospodarsko poslopje. Če bi se užgalo, bi to postalo usodno za vsa vas, ker so hiše povečini pokrite s slamo in stoji blizu druga drugi. Skodo, ki jo je naredila strela s tem, da je uničila vse poslopje, vinske kleti, orodje, pohištvo itd., cenijo nad 25.000 din, lastnik pa je zavaroval na 4000 din. — Strela je udarila tudi v kapelo pos. Alojza Geratiča v Negovskem vrhu in jo močno poškodovala.

Konferenca zastopnikov brivsko-frizerskih združenj

Celje, 30. avgusta.

V nedeljo, dne 28. avgusta, je bila v hotelu »Evropa« konferenca brivsko-frizerskih združenj dravske banovine. Konferenco je vodil na predlog zunanjih delegatov predsednik odseka frizerjev in brivcev v Celju g. Vožlić. Po pozdravnem govoru predsednika je načelnik mariborskega združenja brivcev in frizerjev g. Novak razdelil med posamezne delegate diplome in znak priznanja za vneto sodelovanja njihovih združenj. Dipleme so prejeli: za ljubljansko združenje brivcev in frizerjev komisar g. Pavlič, za odsek brivcev in frizerjev v Celju g. Frajle, za klub damskih frizerjev v Ljubljani gosp. Zabjek in za klub damskih frizerjev v Celju g. Kranjc. Konferenca je potekala z veliko živahnostjo ter je v glavnem razpravljala o važnih stanovskih vprašanjih, predvsem o pomanjkljivosti uredbe o razmejivati brivcev in frizerjev z dne 26. I. 1937, o določitvi enotnega postopka pri mojstrskih izpitih, akciji za omejitve izdaje obrtnih listov za določen čas in za podaljšanje pomočniške dobe, o vprašanju naraščanja damsko-frizerske stroke, o

ustanovitvi stanovske organizacije za dravsko banovino, o šušmarstvu itd. Posebno živahna je bila debata o pomanjkljivosti uredbe o razmejivati brivcev in frizerjev. Nekateri mojstri so zastopali stališče, da se vsem onim brivcem, ki nimajo izpita iz damsko-frizerske stroke, prepove izvrševati to obrt, drugi pa zopet, da naj se pusti izvrševanje te obrti starejšim brivcem, četudi nimajo izpita. Po daljši debati je bilo sklenjeno, da se vnese v resolucijo, ki je bila svoj čas predložena kr. banki upravi, zahteva, da vsi oni frizerji, ki so do 26. I. 1937 izvrševali poleg brivske tudi frizersko obrt isto še nadalje izvršujejo, da pa velja to za vse kraje v banovini, ne pa samo za ona mesta, ki so v uredbi omenjena. Vsi mojstri pa, ki so po izdaji te uredbe začeli s frizersko stroko, naj se podvrže strokovnemu frizerskemu izpitu iz damsko-frizerske stroke. Izpitne komisije naj bi bile bolj rigorozne in natančne. Mnogo se je tudi razpravljalo o podaljšanju pomočniške dobe, vendar točen termin ni bil določen. Razprava o nadurah je prišla z dnevnega reda z motivacijo, da se bo o tem razpravljalo na širši konferenci v Ljubljani. Kakor drugi stanovi tako naj bi se tudi frizerji združili v enotni organizaciji v zvezo brivcev in damskih frizerjev za vsa dravsko banovino, sedanje združenje v Ljubljani, Mariboru in Celju pa bi bile neke podružnice te zveze. Proti šušmarstvu naj se ukrene vse potrebno, ker to ubija obrtnika.

Slovenski dan v Kočevju

Slovenci Slovenke! V nedeljo, dne 4. septembra bo v Kočevju Slovenski dan. Ta tabor bo združen s proslavo 20 letnice Jugoslavije in bo najpomembnejši izmed vseh letošnjih taborov na Slovenskem! Pokazalo se bo, da biva in živi na Kočevskem slovenski rod!

Pozivamo vse katoliške Slovence in Slovenke, da se udeležijo te narodne prireditve!

Vabimo, da pridete v narodnih nošah, fantovskih in dekliških krojih!

Zelimo, da odposljejo vsa Prosvetna društva svoja zastopstva in to s prapori, ker ta dan bo blagoslovitev zastave Katoliškega slovenskega prosvetnega društva v Kočevju.

Bog živi!

Narodni odbor v Ljubljani.

Zahtevajte povsod naš list!

Kolektivna pogodba med mizarskimi mojstri in pomočniki v Celju - podpisana

Celje, 30. avgusta.

Včeraj ob 11. dopoldne je bila podpisana na mestnem poglavarstvu v Celju kolektivna pogodba med mizarskimi mojstri in pomočniki v Celju. Za poravnava spora zaradi kolektivne pogodbe sta bili dve razpravi, prva 19. avgusta, ki ni uspela, druga pa v ponedeljek ob 4 dopoldne. Te razprave se je udeležilo 5 mizarskih mojstrov iz Celja, zastopniki Združenja mizarjev, 6 obratnih zaupnikov, tajnik JSZ v Ljubljani g. Lombardo Peter, zastopnik Delavske zbornice g. Vodopivec Jakob, policijski komisar g. Velkavrh in vodja obravnave komisar g. Viljem Koren. Na razpravi sta se sporni stranki omejili na vprašanje poravnave glede spornih točk. Vendar je razprava trajala pozno v noč do pol 11 in je bila ugodno sklenjena pogodba.

Pogodba velja za vsa mizarska podjetja na območju mesta Celja in 15 km oddaljenega okoliša v celjskem okraju. Delovni čas traja v obrtnih obratovalnicah največ 10 ur dnevno odnosno 60 ur tedensko, v industrijskih obratovalnicah pa največ 8 ur dnevno, odnosno 48 ur tedensko. V kolikor se bo vršilo prekočasno delo, bodo podjetja plačevala za vsako delo zakoniti pribitek 50 procentov. Za prekočasno delo v nočnem času se plačuje 100% pribitek za normalno plačo. V primeru pomanjkanja dela se v sporazumu med podjetjem in delavstvom uredi delovni čas tako, da bodo po možnosti zaposleni vsi delavci, v prvi vrsti socialno šibkejši. Delavstvo prejema urne mezde, za določitev višine mezd se razvrsti delavstvo na kategorije ter se določi za vsako kategorijo minimalna mezda, katero mora najmanj prejemati delavec, ki izpolnjuje pogoje za določeno kategorijo. Kvalificirani delavci e pripadajočimi učnimi sprečevali dobe po izučitvi do treh mesecev 3.50 din, do enega leta 4 din, od 1 do 3 let zaposlitve 4 do 4.50 din, od 3 do 5 let zaposlitve 5 din, od 5 let dalje zaposlitve 6 din na uro. Navedene mezde so minimalne. Delavci in pomočniki, ki imajo že doslej višje mezde, obdrže iste tudi za

bodoče. Pomočnika z nad enoletno prakso se pri vstopu v službo sprejme na poizkušnjo največ za dobo enega meseca, po preteku tega časa se ga pa mora uvrstiti v odgovarjajočo kategorijo in mu določiti odgovarjajočo mezdo. Ako se pošlje delavca na brezplačen dopust zaradi pomanjkanja dela, se to ne smatra za razvezo službenega razmerja. Delavci po prestatni nad 4 tedne trajajoči bolezni, ki so sposobni za delo, se takoj sprejmejo v delo. Tisti, ki so šli na odslužitev kadrskega roka, imajo prvenstveno pravico na zopetno zaposlitev ob dejanski možnosti po končani vojaščini pod prejšnjimi pogoji, ako se priklase po povratku iz vojaške službe najkasneje v roku 10 dni na delo. Ako bi zaradi pomanjkanja dela nastopila potreba po redukciji delavstva, se delodajalec sporazume z delavstvom o načinu in izvedbi redukcije, skrajšanje delovnega časa, upoštevajoč pri izvajanju redukcij pri enaki vrednosti delavcev socialno šibkejših. Za dela na nad 10 km oddaljenem kraju se plača normalno urno mezdo e 30% pribitka po kategoriji, v katero je pomočnik uvrščen. Za dela izven dravske banovine pa 50% pribitka. Za dela izven delavnice do 5 km od centra pomočnik ne prejema nobene doklade, od 5 do 10 km pa se da pomočniku kosilo ali pa doklada v znesku 8 din. Podjetja so pristala, da se volijo obratni zaupniki tudi v podjetjih, ki zaposlujejo manj kot 10 delavcev. Pogodba priznava tudi organiziranje delavcev v legalnih strokovnih organizacijah in podjetja ne bodo izvajala nikakih konsekvenc proti delavcem zaradi njih pripadlosti kaki strokovni organizaciji. Obe stranki sta se obvezali, da bosta medsebojno zatirali in pobijali šušmarstvo. Ta pogodba stopi v veljavo v ponedeljek, 5. septembra 1938, tako da sprejmejo mizarski pomočniki 1. mezdo po obstoječi kolektivni pogodbi na plačlini dan dne 10. septembra 1938 in je za dobo 6 mesecev neodpovedljiva. Po preteku 6 mesecev je mogoče vsakega leta v mesecu na 1 mesečni odpovedni rok odpovedati pogodbo, drugače se avtomatično podaljša.

Mariborske „deklice“ so ga oskubile

Vse družbo je gostil, nazadnje pa ni mogel plačati taksijske

Maribor, 30. avgusta.

Pred mariborsko policijo se je ustavil danes v prvih jutranjih urah avtoizvozeček, ki je pripeljal nenavadnega gosta. Iz njegovega avtomobila se je izmotal vinjen mlad človek, ki ga je nato sofer avtomobila s krepkimi pestmi porinil v prostore policijske stražnice, kjer se je potem razvila zanimiva zgodba. Moški, ki ga je izvozeček pripeljal na policijo, je bil 29 letni hlapec Alojz Novak iz Hlapencev. Včeraj je pripeljal v Maribor voz aena, katerega je prodal za lepe slotake. Hotel si je za ta denar v Mariboru kupiti staro obleko. Prehodil je nekaj mariborskih starnarj, pa nikjer ni našel nič primernege. Pri teh kupčijah ga je zanesla pot v gostilno na Koroški cesti, kjer so ga dobile v svojo pest mariborske deklice. Fantu se je zdelo imenitno, da se je zbral okrog njega skoraj pol ducata deklet, ki so se mu dobrikale na vse mogoče načine. Plačeval je pijačo, v družbo so

prišli še nekateri prijatelji deklic in vsa družba je popivala do večera. Proti večeru je družba skopnela na dve dekleti in enega moškega in Novak jih je velikodušno povabil na vožnjo z avtomobilom. Dobili so avtoizvozečka ter se okrog polnoči odpeljali v Kamnico, da bi tam nadaljevali z veseljačenjem. Tam pa so bile vse gostilne zaprte, pa so se morali vrniti nazaj v Maribor. Izvozeček jih je zapeljal na kolodvor, kjer so nadaljevali z zabavo, nato pa so zavili z avtomobilom še v neko kavarno. V kavarni je iznašal zapilek nad 200 din. Proti jutru se je družba razšla, avtoizvozeček pa je zahteval od Novaka, da mu plača račun, ki je znašal 268 din. Prišel pa je že prepozno, ker je Novak zapravil vse do zadnjega dinarja. Izvozeček ga je potem naložil na svoj avto ter ga zapeljal na policijo, kjer so ga vtknili v zapor, da se naspi. Danes popoldne so mu na policiji izprašali vest. Fant je bil ves pobit, šele sedaj se je prav zavedel, v kakšne roke je zvečer zašel. Nazadnje so ga izpustili, ko je izjavil, da bo v teku enega meseca plačal izvozečku, kar je dolžan. Napravil pa je obenem trdno obljubo, da bo v prihodnje previdnejši, kadar pride v Maribor ter se bo izogibal tako nevarne družbe.

Hud karambol avtobusa in taksijske

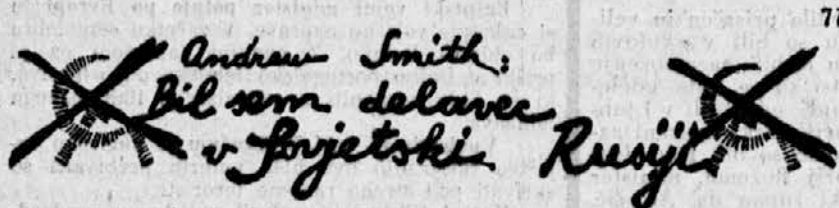
Ljubljana, 31. avgusta.

Včeraj popoldne okrog petih se je na križišču Tavčarjeve ulice in Miklošičeve ceste spet primeril precej hud karambol. Ko je Pečnikarjev avtobus, ki vzdržuje promet med Krekovim trgom in pokopališčem Sv. Križa hotel pasirati Miklošičevo cesto iz Tavčarjeve ulice v smeri proti sodniji, je po Miklošičevi cesti od kolodvora privozil neki taksi, v katerem je bilo več potnikov. Nastal je karambol, ki je bil tako močan, da so se pri taksiju razbile vse šipe, na desni strani pri avtobusu pa je močno poškodovan prednji del. Kdo je kriv nesreče, prav za prav ni mogoče reči. Sofer avtobusa je pravilno vozil po desni strani in dajal predpisane znake, ko je hotel pasirati cesto, vendar pa je vozil s precejšnjo brzino. Prav tako je precej hitro vozil tudi taksi, tako da ni mogel pravočasno zavreti in trk je bil neizbežen, čeprav sta oba soferja v zadnjem trenutku hotela preprečiti karambol in sta zavila vase v svojo stran.

Pri trku so dobili precej hude poškodbe v taksiju. Ranile so jih zdrobljene šipe po glavi in morali so se zateči po pomoč na ambulanco OUZD. Takoj po nesreči pa se je na vseh štirih pločnikih in po sredi ceste nabralo toliko ravnodelnih ljudi, da je za nekaj časa zastal ves promet, kar je za Ljubljano zelo značilno. Človeku, ki ni vedel, kaj se je zgodilo, se je nehote zazdelo, da pride od kolodvora prav gotovo kakšen sprevod in se je še sam pridružil množici.

Ta nesreča je ponoven dokaz, da je na tem križišču, kakor tudi na onem med Miklošičevo in Dalmatinovo ulico, neobhodno potreben prometni stražnik, kajti zaradi naraščajočega prometa po teh cestah so nesreče vedno bolj pogoste.

Na državnih realni gimnaziji v Kočevju so bo vršilo vpisovanje v I. razred 1. septembra, v II., III. in IV. razred 2. septembra, v V. in VIII. razred 3. septembra. Dijaki z drugih zavodov se bodo vpisovali 5. septembra.

Smith, ki nas ne pozna, mi pa te dobro poznamo. Mislim, da je prav, če ti povem, da bi bil tvo račun že davno sklenjen, če bi ne bilo naše skupine. Niti sanja se ti ne o nevarnostih, v katere si hodil. Veliko arčo imaš, da si sploh še pri življenju.

Ali se spominjaš, da si po prihodu sem bil deležen obiska dveh ljudi precej čudne zunanosti. Bajje sta prišla k tebi, da bi ti popravila vodovod. Zahtevala sta te, toda k sreči te ni bilo doma, žena je mislila, da ima opravka s tatovi. Toda ta možaka ništa bila tatova, tovariš Smith, bila sta samo ubijalca, v službi birokratov, imela sta nalogo, naj te ubijeta. Če bi bil tedaj doma, bi te bila pobila kakor psa. In misliš, da je bilo le golo naključje, da so te prav ta dan poklicali nekam?

Potem pa, ali se še spominjaš, kako te je več višjih uradnikov, tajnik stranke, tajnik strokovne zveze in zastopnik zunanega ministra, nagovarjalo, da bi šel v neki sibirski sovhoz na komandirovko, na službeno potovanje. Šlo je za to, da bi tam vodil popravila traktorjev, na kraju samem. Obujabili so ti izbrano hrano in vse ugodnosti, če bi sprejel. Zavrnil si ponudbo. Če bi jo bil sprejel, nesrečnej, bi bil izginil, kakor je že toliko drugih. Nazadnje so se bili odločili, da te bodo prišli, da pojdeš. Toda poročilo se nam je, da smo to preprečili, ker smo jim dali razumeti, da bi izbudilo hude sumnje po

madžarskih in angleško-amerikanskih delavskih klubih, če bi ti nenadno izginil, in da bi to utegnilo imeti celo diplomatske posledice.

Prav dobro sem se še spominjal prijateljstva z lažnimi kleparji. Žena mi je tisto storijo pravila, toda tedaj sem ji pripisoval kaj malo pomena. Kar se pa tiče čudnega siljenja tovarniških oblasti, da bi sprejel potovanje v sovhoz, sem se ga zdaj tudi domislil. Toda vseeno sem ostal brezbržen. L...ove trditve so se mi zdele pretirane.

Novi tovariši so mi morali brati na obrazu, da dvomim, zakaj L... je nadaljeval:

»Vidiš, tovariš, — in pokazal mi je s prstom nekoga — ta je član osrednjega odbora. Po njem vem vse, kaj se godi tam. Tako smo zvedeli tudi, da imajo tebe za nevarnega človeka. To je mislila o tebi tudi Kominterneta. Zato so sklenili, da se te otresejo. Vedeli smo za pismo, katero si pisal v Združene države. Dobili smo naročilo, naj nadzorujemo vsak tvoj korak.«

Zdaj sem razumel prikrito grožnjo tovariša Petersa v ameriskem oddelku Kominterne. Tako so me torej hoteli poplačati za vse moje napore in delo! Torej je bila bojazen moje žene več kakor upravičenost!

Spomnil sem se zdaj tudi čudnega srečanja z Wagenknechtom leta 1934 ob

71 tuječem prazniku v Osrednjem parku v Moskvi. Tega človeka sem poznal že dolgo iz socialistične stranke v Ameriki. Bil je rejen in zdrav kakor riba.

Vprašal sem ga, kaj počne v Moskvi, pa mi je dejal, da se zdravi. Potem je dostavil:

»Kaj pa tvoja zadeva, kje je?«

»O kakšni zadevi bi rad govoril?« sem ga vprašal.

Zardel je, prišel v zadrego in naglo spremenil pogovor.

Zdaj, to uro, sem razumel »zadevo«, o kateri je govoril tedaj...

Ta trenutek me je L... vprašal, kako je stranka tako naglo odkrila moje

pravo mišljenje.

Razložil sem mu, da imamo tudi med amerikaniki komunisti izdajalce. Pripovedoval sem zgodbo o mojem pismu Zarku in o Sipkovi zahrbtnosti. Zdaj sem se spoznal, da sem se v svojem popolnem zaupanju v dobro vero in odkritosrčnost odbora stranke izpostavil maščevanju vodilnih grogov, ker sem preveč odkrito in preveč naravnost izpovedoval svoje mišljenje. Dejal sem:

»Prosim vas, tovariši, da mi poveste, kaj naj storim. Vidim jasno, da gre za moje življenje. Žena je vsa neumnna zaradi nevarnosti, v katere se podajam, ne morem jo pomiriti. Ali naj se unaknem iz stranke? Ali naj se zanašam na to, da sem Amerikanec in naj povem svojo zgodbo amerikanškemu poslaniku, ko bo prišel sem? Svetujte mi, potrebujem vaše pomoči.«

»Res si v nevarnem položaju in mi to reč prav dobro razumemo. Bil si zelo nepreviden, te napake, ki si jih zagrebel z odkritosrčnostjo, bo težko popraviti. Mislim pa, da bi bilo še usodnejše, če bi zdaj odstopil. Saj dobro veš, da so si na skrivnih sejah odbora resno prizadevali,

Od tu in tam

Nov tednik namerava izdajati na Sušaku skupina Hrvatov, ki pripadajo Mačkovi stranki. Casopis bi izhajal vsako soboto, in sicer na osmih straneh. Kakor pravijo, bo glavni urednik časnikar Franjo Pavešić. List se bo imenoval »Primorje« in bo namenjen predvsem Hrvaskemu Primorju.

Slive so letos posebno dobro obrodile v Kravniškem okraju. Računajo, da jih bo samo v tem okraju okoli 300 vagonov. Nekako deset vagonov jih bodo posušili za domačo uporabo, okoli 50 vagonov jih bodo pojedli svežih, vse drugo pa je namenjeno ali za izvoz ali pa za kuhanje žganja. Če bi pravočasno prišli tuji kupci, ki bi plačali sveže slive po 0,25 do 0,50 din za kg več, kakor pa jih plačujejo domači trgovci, bi kmetije iz travniškega okraja prodale okoli 100 vagonov sliv, kakih 150 pa bi jih prekuhali v žganje. Seveda, če ne bo dosti povpraševanja, bodo kmetije raje nakuhale več žganja, ker se jim bodo slive drugače pokvarile.

Strahovita nevihta s točo je divjala v pomedelju zvečer nad Medjimurjem in Prekmurjem. Posebno mnogo so trpeli zaradi te nevihte vinogradi v okolici Ljutomerja, uničena pa sta tudi po številnih krajih proso in ajda. Tudi strela je opravljal svoje kruto delo. Pri Sv. Juriju na Bregu je strela udarila v hlev posestnika Andreja Knetlija in ubila dva konja. Poleg konj je spal hlapec, ki pa se mu ni nič zgodilo, prav tako so ostale nepoškodovane tudi krave, ki so v hlevu stale zraven konj. Kmet ima škodo približno 10.000 dinarjev.

Neka »nora« ženska se je pojavila včeraj na vlaku, ki vozi iz Mostarja v Sarajevo. Obnašala se je tako, da so se morali vsi pošteni potniki zgrajati in so zahtevali od sprevednika, da jo poskrbi, da bo ta »nora« in nesramna ženska dobila v vlaku poseben prostor, ker med druge potnike po svojem obnašanju ne spada. Sprevednik je res poklical v Sarajevu orožnike, ki so ugotovili, da se ta ženska piše Ana Natek in da je doma iz Belgrade. Dognati pa niso mogli, kje je stopila v vlak in kdo jo je do tja pospremil ter kam potuje. — Ob tem se nehoti spomnimo tudi na primere, ki se ne dogajajo samo tam doli na jugu, pač pa na naših vlakih, ki vozijo v katerokoli smer po naši lepi Sloveniji. Ne trdimo, da so tudi za te primere ugotovili, da je bila ta ali ona ženska slaboumna ali celo nora, vendar pa bi bilo včasih res dobro, če bi dobile ženske, ki se celo na vlakih ne znajo obnašati tako, kot se poštenemu človeku spodobi, posebne ločene prostore.

Uspešno racijo so priredili po sarajevskih trafikah in številnih knjigarnah na pohujšljive knjige in slike. Plen je bil zares obilen, poleg tega pa so aretirali tudi nekaj trafikantov in razsirjevalcev takšne literature. Zdi se, da gre celo za organizirano družbo, ki je s takšnimi knjigami, revijami in slikami zadrževala mladino in seveda delala velike dobičke. Tako je bilo v Sarajevu.

Trojčke je povila 25 letna žena nekega delavca v Stari Palanki v Vojvodini Julija Sendlinger. Ko so prišli na svet, so vsi trije skupaj tehtali pet kilogramov. Za botra jim je bil neki siromašni tamkajšnji domačin in on je tudi odločil, da so tri male novorojenčke krstili z imeni Peter, Tomislav in Andrej, kakor je ime trem sinovom naše kraljice Marije. Ker starši niso imeli dovolj sredstev, da bi novorojenčke vzrejali doma, se je po nekaj tednih napotila njihova mati v Subotico k upravniku otroškega zavetišča ter ga prosila, naj sprejme otroke v oskrbo. Upravitelj se je je usmilil in sprejel otroke v »Kolevko«, kakor se imenuje to državno otroško zavetišče. Vsi trije otročki so zdravi in se neverjetno lepo razvijajo. V tej državni otroški ustanovi bodo ostali, kakor pravi upravnik, še eno leto, dokler ne bodo popolnoma krepki, nato pa jih bodo izročili staršem.

Tobačnih sadik je bilo letos zasajenih v naši državi, kakor pravi uradno poročilo Uprave državnih monopolov, 879 milijonov. Na vardarsko banovino jih odpade od tega števila 517, na primorsko 170, na zetsko 40, na drinsko 24, na donavsko 14, na moravsko 14 milijonov. Kakor se iz tega vidi, je najbolj bogata na tobaku vardarska banovina, kjer pridelava Jugoslavija nad polovico vsega tobaka.

Griza se je zelo razpasla po dolinjavanskem okraju. Nekaj ljudi je na tej nevarni bolezn zadnje čase tudi že umrlo. V čakovski bolnišnici so umrli štiri. V bolnišnici v Murski Soboti do zdaj še ni nihče od teh bolnikov umrl, a jih leži tam bolnih na grizi nič manj kot 45. Po vaseh jih je do zdaj umrlo 10. Pravijo, da se je ta bolezen toliko razpasla, ker je bilo zaradi zadnjih povodnih nekaj vodnjakov oskrunjenih, a jih potem ni nihče očistil, pač pa so ljudje pili še dalje vodo iz njih. V nekaterih vaseh je ljudem sploh prepovedano hoditi iz hiš, ker se boje, da se bolezen ne bi še bolj razširila.

Komaj se je vrnil iz roblje, že je izvršil grozen zločin neki Marin Emer, 58 letni pristanski delavec v Trogirju. Pred tremi leti je hotel umoriti svojo ženo Nono in je bil zaradi tega obsojen na tri leta roblje. Pred nekaj dnevi je prišel spet domov. V roblji pa se ni prav nič poboljšal, pač pa je svojo ženo zdaj še bolj zasavžal, kajti prepričan je bil, da je ona kriva, da je moral v zaporu presedeti cela tri leta. Nona je bila medtem, ko je bil njen mož v roblji, za kuharico v neki trogirski restavraciji. Zdal, ko je prišel Marin Emer domov, jo je pričakal pred restavracijo in jo na zverinski način zaklal. Po svojem zločinu je pobegnil na polje, kjer je hotel počakati še svojega brata in se nad njim maščevati na isti način kot nad ženo. Medtem pa so ga ujeli orožniki. Ko so ga peljali skozi mesto Trogir, so bili ljudje toliko razjarjeni nad njim, da so ga hoteli linčati. Gotovo bi ga tudi bili, če ne bi orožniki tega preprečili.

Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je na podlagi zakona o Društvu Rdečega križa odredilo, da se mora v času od 19. do 25. septembra t. l. plačati za vsa navadna in priporočena pisma, dopisnice, razglednice, navadne in vrednostne pakete ter za telegrame v tuzemskem prometu obvezno posebno pristojbino za Rdeči križ v znesku 50 par. Za ostale poštne pošiljke, kakor tudi za one pošiljke, ki so po zakonu poštne proste, se ta pristojbina ne plača. Za pošiljke v inozemstvo plačilo pristojbine ni obvezno. Pristojbina za Rdeči križ se plača s posebnimi znamkami Rdečega križa. Štev. 42202/IV-38.

Edinstvena knjiga, ki jo je napisal znani planinec Boris Režek

„Svet med Grintovci“

Pred nedavnim je izšla v založbi »Planinska Matica« knjiga mladega, slovenski javnosti le po drznih prvih vzponih v Kamniških Alpah znanega človeka, Borisa Režeka. O njegovi literarni tvorbi prav do tega njegovega prvenca ni bilo čuti. Res so tu pa tam izhajali v »Planinskem Vestniku« in pozneje v reviji »Planinska Matica« spisi njegovih tur po stenah in grebenih naših Alp, ki so izdajali opazujočega duha in vseže pero, toda nihče tem spretno pisanim opisom ni prisojal, da bi bili le nekakšna maska pred velikim zamahom. Zdal pa je Boris Režek nenadoma stopil na plan z delom, ki mu bo — prej ali slej — (kakor je to rado s slednjo pomembno stvarjo pri nas) — za vselej poskrbela visoko mesto v naši novi literarni tvorbi.

Nehvaležno je dandanašnji pisati o gorah. Merodajni literarno-kritični krogi že od njega dni — in to ne brez slednje utemeljitve — prisojajo tako imenovani gorski literaturi inferiorno sekundarno vlogo. In res, če se nekoliko razgledate po tej literaturi, morate skeptikom pritruditi, saj skoraj zlepa ne dobite dela, ki bi — po splošnih pojmih — predstavljalo umetniško kvaliteto. Plaža je to, ogromna, in zato nas je to delo našega mladega plezalca toliko prijetneje presenetilo, saj je na mah razbilo prepričanje, da je gorska pokrajina za pisarstvo preveč nevaležna.

Režekov »Svet med Grintovci« je mogočna, tehtna pesem kamniških goram, silovitosti linij, ki ukrotajo kamenite sklade, zidovom, ki se pno iz temnih globeli k nebu, neurjem, meglam, soncu, dežju in vsem prirodnim nastojem v slednjem kotliču teh gor — od zgodnje pomladi skozi vse leto do časa, ko se gore po zimskem miru spet zbujajo k novemu življenju v prvi, še oklevajoči pomladi. Zdi se človeku, da ob tako sijajno izpričanem daru opazovanja in oblikovanja obledi mnogi veliki mojstri nastojenskih ubranosti, kar jih poznamo v literaturi. Vedno nov kos sveta v drugi luči, v drugem letnem času, čarobno privlačen pred oči, bleščeče postavljena kljub besedni skoposti, ki ustvarja tanka ograjda iz sestavin, katere tvorijo bit te ali one krajine, le narahlo, s prečudovito vitalnostjo primere, besednega zvoka in pojčnega ritma prestra. Godba je v tem ritmu, težka, čumeča, opojna; vse je tako zgosteno in skladno, le s podalnim ognjem enakomernega takta očarjeno, mogočno in mirno, da se ti zdi, kot bi v knjigo ne bil vlit zgolj sijajni vtis opazovalca, ki se je v tem svojstem svetu zadrževal dolgo dni in noči stokrat in stokrat, ampak da je bil vanjo presajen ves ta gorski »Svet med Grintovci« sam ter da ti sam po čarobnem ukazu besednega mojstra na razločen način prišepetava svojo bit, svoje dejanje, snovanje in nehanje. Pomlad, poletje, jesen in zima ti vstajajo v živih barvah pred oči, lirika je v ubranosti, ki kažejo pokrajino v letnih časih. Svojska: ne igra se z belimi ovčicami na nebu, s pastirčkom, ki maji piščal, z zeleno travico, kjer skačejo jagnjeta ter se okrog koljke motajo piščeta z dedom na klopi, ki se greje in mu ni za smrt ter z dekletki, ki plešejo na travniku ter spletajo vence. Prvič pri nas menda bremo stavke, ki ne očitujejo ženske lirčne koncepcije, ampak so trdni, krepki, le tu pa tam se kot pod napokanim lubjem sramežljivo zabliže nežnejše opazovanje; možka je ta lirčnost in ti stavki zvene polno, najdejo pot do časa: preprostejša in pristranejša, sveži in resnični. Vsem vršcem in dolinam je s

to čudovito, poetično deskriptivno, z duhovitostjo in izredno intuitivnostjo pretkana metodo zapel odo brez primere; koliko tihih občudovalcev, ki so šli skozi vso bogato lepoto teh krajin, si je v dnu srca želelo, da bi se kdaj našel človek, ki bi utegnil povedati o teh pokrajinah z živo besedo to, kar so oni tako srčno in globoko občutevali, izraziti pa so znali le z medlim ječljanjem, ki ni znalo in moglo razgaliti stržena ter pokazati jasno na jedro, ki jih je dejansko z neodoljivo silo priganjalo k večnemu občudovanju in trajnemu romanju. Zdal pa je tudi ta pokrajina dobila svojega besednega mojstra, svojega poeta in poveljevalca, ki v slogu, zgostčenem in moškem brez fraz in vložkov in brez pretenzije po gloričiranju poje — skoraj bi dejali nehoti — mogočno odo temu svojevrstnemu svetu. Knjigo po odlikuje še druga posebnost: naš gorjan — kmet in pastir in zadnje še delavec v kamnolomu — je prikazan tako kot doslej v naši literaturi še ni bil: doslej je bil ali karikiran, ali pa idealiziran. Brez dolgega govorjenja, jadicovanja in filozofiranja je podan z izredno psihološko jasnovidnostjo, v krepkih črtah, ki temelje na skopo odmerjenih opazkah in vložkih. Gorjan na tej strani planin in na štajerski ter še dalje tja proti koroški plati. Ne poznam dela, ki bi ga bilo težje uvrstiti v dosedanje kategorije: »Svet med Grintovci« ni ne monografija o Kamniških Alpah, ne roman. V tihi, nepremično mogočnosti, ki vseobvladujoče prisili človeka k molku in zamišljenosti, so vrinjene zgodbe ljudi, ki se v gorah zamujajo po svojih poslih: gorjanov in gornikov. Pri nobeni se avtor dalj časa ne zamuja. Saj čas ljudi ob teh večnih gorskih stavbah naglo pomeje in zabrisa skoraj brez sledu kakor nekaj brezpomembnega: gori človeška smrt ničesar ne spremeni. Gorjane predstavljajo avtor prav srečno: odveč bi bilo citirati stavke, ki zadevajo na slednji strani v živo in povedo več kot dolga razpravljanja. Ostra je razlika med njimi in med gorniki, ki se rešujejo iz blata ter hitijo v gore, gnani po glasu srca. »Gorjan ne gleda zarij nad bregovi. Človek, ki se sklanja k tlom, se težko vzravna. Kdor pa neprestano gleda bolešno zelenje po napuščih, zažmirja na svetlobi. Zanj so zarje požar.« Gorjan ima svoje skrbi, prve, najnujnejše. »Zemlja je skopa, malo daje, pa hoče veliko. Ljudje to so njeni sinovi. Kam plovejo oblaki po svodu, ne vprašujejo, kaj nosijo, pomisli kmet, ko se gmote kosmiči v kope. Toča bo, če ne dež.« V svoji preprosti resničnosti učinkuje strahotno epizoda delavca v kamnolomu. Tudi na te težake avtor ni pozabil v svojem delu.

Slog je sijajen, izklesan in izdelan ter razodeva, da je avtor slednjo besedo dobro pretehtal in premislil, preden jo je zaupal papirju. Primere so izredne, jezik krepak, bogat na novih, doslej neznanih izrazih iz gorske flore, s katero se je avtor seznanil ob svojem vednem zamujanju med gorjani. Zdi pa se nam, da bo delo vprav zaradi izredno zgodnjega pisanja (sicer vse hvala vredno delo, saj nam gostobesednja že preedajajo), širšemu občinstvu manj dostopno, ker ga bo vprav s to zgostčenostjo in izbrusjenostjo utrujalo. Nič ne de! Taka dela čez čas še pridejo do polne, splošno priznane veljave. Nad vse dragocena pa bo seveda za tiste ljudi, ki hodijo v gore ter znajo počasi živeti — čeprav mnogi od njih umre mlad v skalah. Njim bo brez dvoma najbližja, dasi je bodo brali tudi drugi.

Petočolci, petočolke!

Več dijakov, ki se nameravajo letos vpisati v V. gimnazijski razred in nimajo še stanovanja, dobijo v Kočevju celotno prvovrstno oskrbo pri družinah z dobrim nadzorstvom za mesečnih 300 do 400 din. Prijave se sprejemajo pri vpisu do 3. septembra in za zamudnike do 5. septembra.

Akcijski odbor za popolno gimnazijo v Kočevju.

Med ameriškimi Slovenci

V Chicago se je vrnil iz Jugoslavije, kamor je bil povabljen od ljubljanskega župana dr. Adlesića, da je v Sloveniji predaval o mlekarstvu, podjetni naš rojak Anton Vencel, ki vodi v Chicagu večjo moderno mlekarico. Kakor se je Vencel izrazil, nameravajo v Sloveniji v doglednem času zgraditi mlekarico po ameriškem sistemu. Ob tej priliki, ko se je mudil v Sloveniji, je pokazal zanimive filmeke slike svoje mlekarne. Obenem je Vencel posnel v Sloveniji precej zanimivih filmskih slik. — V Buenos Airesu se je po nesreči zadušila s plinom 36 letna Marija Valerija Sedevič, roj. Humar, doma iz Podlake pri Grgraju blizu Gorice. Mrtvo je našel mož, ko je prišel z dela. — Pretekli teden jutraj je dobil rojak Karol Kuhar, ki vodi gostilno v Milwaukee, prav neprijeten obisk. Rojak se je nahajal še v postelji, ko se je povzpel maskiran bandit ekoi odprto okno spalnice natakarcice Alme Leicher, kateri je zagrozil molk. Od tam je udril v Kuharjevo spalnico, kjer je Kuharja in njegovo ženo s samokresom prislil, da sta mu odpra varnostno shrambo, iz katere je pobral 678 dolarjev, kakor je skočil na cesto in izginil. — V svojem stanovanju v Chicagu so zadnjič našli mrtvega 58 letnega rojaka Karla Jegliča. Bržkone je moža, ki je živel sam, zadela kap. Truplo je že razpadalo. Doma je bil iz Tržica na Gorenjskem. — Ko je v soboto, 30. julija, 28 letni Franc Nachtigal iz Clevelanda šel od doma v White City Park k jezeru, je padel v jezero in utonil. Njegovo truplo so našli šele v ponedeljek. Zapušta žalujejo mater Marijo, rojeno Zalaznik, doma iz Gornjega Logata na Notranjskem, enega brata in dve sestr. — Poškodban, ki jih je dobil pri padcu po atopnicah, je podlegel 58 letni Pavel Sabec. Doma je bil iz Zagorja pri St. Petru, kjer zapušta tri sestre, tukaj v Ameriki pa zapušta ženo, sina, dve hčeri in brata. V Ameriki je živel 30 let. — Na mestu je bil ubit 25 letni mladenič Mato Marolt, ko sta na cesti trčili dve vozili. Pri tem je dobil težke poškodbe tudi Anton Sikonia, dočim je bil voznik truka Martin Skala nepoškodovan. Za Maroltom žalujejo starši in tri sestre.

Pevski zbor ljubljanske Glasbene Matice ima prvo vajo in sestanek vsega zbora v četrtek, dne 1. septembra t. l. točno ob 20. Vpisovanje novih pevk in pevcev s prav dobrimi glasovi in teoretično glasbeno izobrazbo bo v sredo, dne 31. avgusta, od 18. do 20. v sobi št. 6 poslopja Glasbene Matice v Vegovi ulici. Med letom pristop v zbor ne bo mogoč. Vsi neodložljivo zadržani dosednji člani zbora naj se pismeno priklase odboru.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	temperatura v C°	relativna vlažnost	vetar (smernost)	padavine
Ljubljana	754,6	23,0	14,0	93	10	0
Maribor	754,5	20,6	12,0	90	10	0
Zagreb	754,5	25,0	15,0	90	8	SSE, 13,0
Belgrad	756,1	31,0	10,0	80	10	0
Sarajevo	756,2	25,0	11,0	70	3	0
Via	758,8	21,0	13,0	90	5	0
Split	755,6	27,0	15,0	70	5	NE, 27,0
Kumbar	755,3	26,0	21,0	70	8	SSE, 48,0
Rab	755,8	22,0	15,0	90	10	SE, 4,0
Dunaj	755,1	25,0	21,0	80	4	SE, 4,0

Vremenska napoved: Nestalno vreme, dež v predelkih.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerja do danes: Večerja je bilo do 6.50 večnoma, nato pa poloblačno do 8; do 10 se je oblačnost spremenjala, nakar se je skoro popolnoma zjasnilo. Ob 11.45 je oblačnost zopet narasla. Popoldne se je zelo spremenjalo; od 14.30 do 15.30 je pihal precej močan jugozapadni veter. Ob 19 se je oblačnost zmanjšala, ob 19.30 je bilo večnoma jasno. Ponoči se je pooblačilo, deževati je pričelo ob 4.45.

Koledar

Danes, sredo, 31. avgusta: Rajmund.

Četrtek, 1. septembra: Egidij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška c. 62; mr. Garts, Moste, Zaloška cesta.

Za rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. je ban dravske banovine razdelil med nižje uslužbence kr. banske uprave, ki imajo solobovne otroke, podporo v skupnem znesku 25.750 din. V postev prihajajoči uslužbenci so dobili za vsakega solobovnega otroka po 250 din.

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. bo proslavilo naše Narodno gledališče s slavnostno predstavo v ponedeljek 5. septembra z uprizoritvijo Gotovčeve opere »Ero z onega sveta«. Začetek slavnostne predstave bo v operi točno ob pol 9 zvečer.

Bežigradski Edinstvena proslava kraljevega rojstnega dne v Ljubljani bo akademija SSM, in sicer v nedeljo, 4. septembra, ob 20.30 v dvorani bežigradske narodne šole. Imena sodelujočih kot gđ. Valči Heybal, sopran; gđ. Ferdo Lupša, bas; Miro Dolničar, bariton; Prek Stanko, mojstri kitarist, Emil Frelih, Bežigradski pevski zbor in skupina SSM so nam odločen porok za odlično in umetniško izvedbo priveditve. Bežigradi, pokazite razumevanje umetniškemu stremljenju igralske skupine SSM, in se ji zato z obilnim obiskom na akademiji oddolžite za njihov trud.

Društvo (ne klub, kot je bilo pomotoma javljeno) slovenskih likovnih umetnikov ne organizira svoje umetniške razstave na letošnjem jesenskem velesejmu, marveč organizira to razstavo, na katero so bili povabljeni vsi slovenski likovni umetniki, velesejska uprava, ki je dala veliko dušno umetnikom paviljon G brezplačno na razpolago.

Mestni in Stari trg bosta od 7. septembra t. l. dalje zaprta za lokalni in tranzitni promet zaradi odstranjevanja starih in polaganja novih tramvajskih tračnic, zaradi poprave kanalizacije in polaganja novega plinovoda. Za čas zapora teh cest se speli vozni promet po Cankarjevem nabrežju na Breg in St. Jakobski most, oboje po Strelški ulici. Zopora bo označena na obeh koncih zapetih cest s predpisanim mednarodnim znakom. Stranke in hišni posestniki v tem delu zaprtih cest se opozarjajo, da se pravočasno preskrbijo s kurivom.

Tradicionalni dijaški sejem se prične jutri, 1. septembra na Bregu (nasproti starine), in sicer od Novega trga (Cevljarski most) do Cvojze ceste (Sv. Jakoba most).

Izplačevanje pokojninskih nakaznic. Pošte imajo nalog, da pokojninske čekovne nakaznice dostavijo državnim upokojencem trikrat v roku treh dni brez obvestila v stanovanju prejemnika. Če je pa ta poskus brezuspešen, potem morajo pošte neizplačane nakaznice vrniti poštni hranilnici. Pošte brez pismenega dovoljenja nakazovalca (t. j. finančne direkcije) ne smejo nakaznice te vrste izločati od predpisane dostave, še manj pa jih pošiljati za naslovnikom. Vsako spremembo bivališča, četudi je to samo začasno, ter željo, da se nakaznice izplača izven predpisane termina, je treba brezpogojno javiti finančni direkciji, ne pa poštam. — Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani.

Prostovoljna socialna davčina v Ljubljani je namenjena pomoči siromašnim — brezposelnim delavcem. Čim več dohodkov bo donasala, tem več brezposelnih delavcev in njih družin bo vsaj v glavnem rešeno obupa. Dohodek davčnine se porablja le za zaposlitev brezposelnih. Vsakdo naj se odloči prispevati vsak mesec po svoji moči. Če vsak vsaj malo da in če damo vsi, bo uspeh velik in beda zmanjšana. Izročajte mesečne prispevke le praviim mestnim pooblaščencom, ki imajo službene izkaznice in ne dajte denarja, ne da bi dobili potrdilo. Obračun dohodkov te davčnine bo mestna občina po uporabi denarja objavila.

Za zgradbo Delavske kolonije za Bežigradom, o kateri smo pred kratkim pisali, je mestno poglavarstvo razpisalo težaška, zidarska, železobetonska, tesarska, krovška (s salonitom) in kleparska dela. Razpis licitacije je objavljen v Službenem listu 31. avgusta.

Darila Ljubljanskega velesejma za obiskovalce so razstavljena v novi Mayerjevi palači, Wolfova ulica. Nagradno žrebanje kuponov velesejskih vstopnic bo 12. septembra ob 5 popoldne na velesejmu pred paviljonom »K«.

Ljubljansko gledališče

Opera. Začetek ob 20.

Sobota, 3. sept.: »Glocondas. Gostovanje gospe Zinke Kunc-Milanove. Izven.

Nedelja, 4. sept.: »Gejše. Premiera. Izven.

Ponedeljek, 5. sept., ob pol 21: »Ero z onega sveta«. Slavnostna predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Izven.

Torek, 6. sept.: Zaprt.

Dnevna blagajna v operi začne poslovati v četrtek 1. septembra ter bo odprta dnevno od 10 do pol 13 dopoldne in od 15 do 17 pop.

Češkoslovaška juniorskega teniškega prvenstva v Pardubicah se med 142 prijavljenimi udeležuje tudi jugoslovanski juniorski teniški državni prvak Boris Smerdu. Naš odlični igralec je dosedaj premagal Mulicha s 6:0, 6:3, Steina 6:1, 6:3, dobrega Horino 6:4, 6:4. S temi tremi zmagami se je plasiral v polfinale. Pardubiški juniorski teniški turnir je serija vseh najboljših juniorskih tenismanov na Češkoslovaškem. Na tem turnirju so se tudi prvič pokazali Menzel, Hecht, Ceinar, Drobny in drugi češkoslovaški mojstri.

Edina evropska kraljica praznuje 40 letnico svojega vladanja

Naša Viljemina

Ko je prvi minister Nizozemske, Minhoor van Colduin, ki je znan zaradi svoje molčečnosti, predložil svoji kraljici, Viljemini Nassau-Oranski, epored za proslavo 40 letnice njenega vladanja, je z nasmehom dejala: Takšne dneve bi ne smela praznovati, ker s tem ne postajam mlajša. Ljubše bi mi bilo, če bi lahko preživela ta dan v Het Looju. »Het Loo« je namreč kraljičin gradič, ki je njeno najlepše bivališče. Toda kraljica dobro ve, da mora biti ta dan med svojimi, med svojim narodom, katerega ljubi, kakor ljubi mati svoje, in tega dne mora biti v Haagu in s svojim ljudstvom praznovati svoj jubilej. Pred 40. leti je morala biti tudi v Haagu, ko jo je njena mati kraljica Ema peljala kot osemnajletno h kronanju. Od danes do 7. septembra bodo trajale slavnosti in ob koncu bodo v slavnostnem sprevodu peljali svojo kraljico v Amsterdam, ravno tako kakor pred 40 leti. Kraljica Viljemina je prav ponosna zaradi tega, češ da je kraljica republike, kakor se sama izraža. Njena preprostost in njena ljubezen do naroda bosta te dneve pokazali svojo svojo naklonjenost do svojih državljanov. »Naša Viljemina« jo bodo klicali vsi, revni in bogati, visoki in nizki... Na to ime je naravnost ponosna.

Bogata kakor nabob, skrbna in varčna kot gospodinja

Kraljica Viljemina je neizmerno bogata. Nakitje je pravilčno in njeni biseri lahko v vrednosti tekmujejo z bogastvom indijskih knezov. Njeni biseri so upodobljeni na nizozemskih znamkah in denarju. Edinstveni so glede velikosti in lepote. Vendar je kljub vsemu bogastvu, veliki apanaži in ogromnemu zasebnemu imetju varčna in preprosta v svojem življenju. Zjutraj ob sedmih vstaja in začne z delom takoj po zajtrku. Sama nadzoruje svoje posestvo in hleve in je ravno tako poučena o vsem gospodarstvu kakor o posameznih poslih v svojih ministrih. Kadar pa ima goste, kar se tudi dogodi na dvorih, potem sama nadzoruje kuhinjo, sama pazi na vse malenkosti, da ne bi bilo kakšnih neprijetnosti pri gostiji.

Njeno najljubše delo

Najrajši se bavi s slikarstvom. Dnevno elika v svojem ateljeju, ki ga ima v svojem pravilnem gradiču. Tu stoji pred svojim slikarskim stojalom s paleto v roki in elika pokrajino, ki jo ima pred seboj. Okno je na stečaj odprto in pogled ji nudijo prelepe slike pokrajine, kjer se pase živina, kjer je ribnik in ravno od tu ima mnogo slik tihotitja. Ko odpotuje na počitnice v Švico, jo spremlja njeno stojalo in barve. Pred nekaj leti je bila s svojo hčerko v Vogezih in sta obe slikali. Nikdo ni vedel, kdo sta ti dve dami, ki sta bili do vsekega prijazni. Vsak dan ju je obhajala radovedna

množica in opazovala. Mednje se je pomešal tudi neki gospod, ki je prišel z motornim kolesom. Nekega dne, ko hčerka ni hotela slikati, je šla na sprehod in pri tej priliki jo je nagovoril oni neznan gospod. Tako je spoznala sedanja naslednjica svojega moža, s katerim je kmalu odšla v Benetke, da se zaročita. Pri poroki je kraljica Viljemina dejala svoji hčerki: Vidiš, kako je dobro, če zna kraljica tudi slikati.

„Ne dotikaj se kraljice!“

Kljub temu, da je bilo njeno vladanje srečno, so sem pa tje prišle tudi grenke ure. Tik po svetovni vojni je tudi Nizozemsko pretresalo splošno vznemirjenje množice. Tudi so hoteli komunisti, da izvedejo državni preobrat. Pod svojimi voditelji so obkolili kraljičin grad. Tedaj je kraljica s svojim možem stopila iz gradu. Devetletna prestolonaslednica se je boječe stiskala k materinemu krilu. Nastal je trenutek molka in splošna napetost je prevzela ljudi. Še trenutek in množica bo zdivjala. Vojaki, ki so obkolili demonstrante, so napeto zrlji svojo kraljico, pripravljeni, da na vsak mignilj udarijo. Tedaj je rekla mirno in zavestno, preprosto kakor vedno, nemirni množici: »Kaj hočete od mene in od mojih? Tu smo vsi, povejte, kaj hočete, odgovarjala vam bom.« V tem trenutku se je izvil iz vrst klic: »Ne dotikajte se kraljice!« Klic je vžgal, vojaki so zakričali hura in voditelji uporne množice so se poskrili. Igra je bila zgubljena. Preprostost in mirnost sta zmaga.

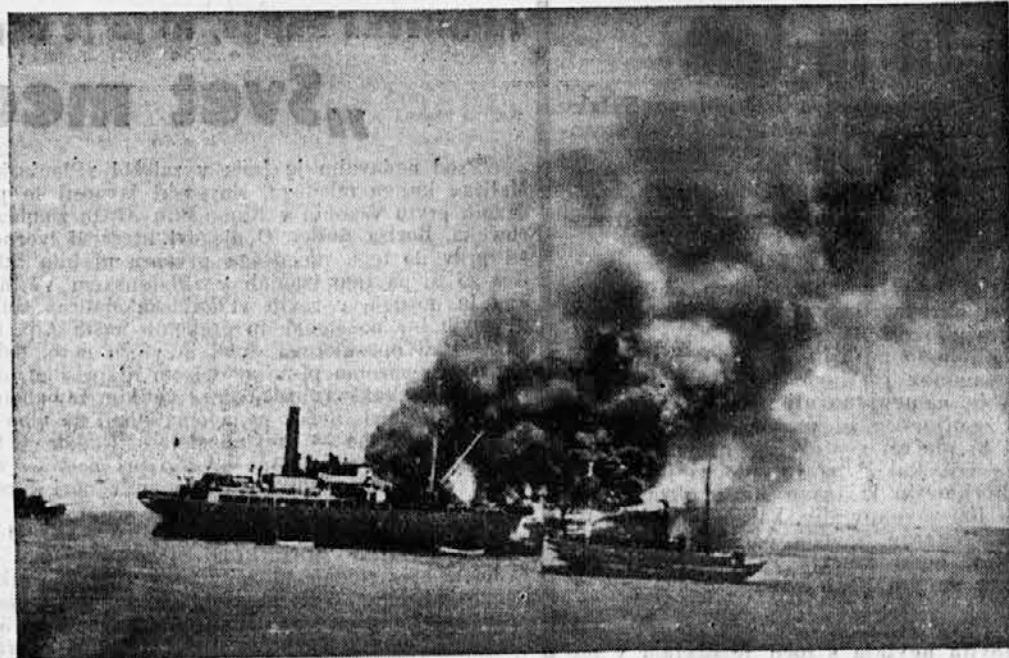
Kraljičina dediščina

Viljemina je čisto dejala, da je najlepša dediščina, ki jo bo dala svoji hčerki, ljubezen državljanov, preprostost in zdrav smeh. Precej močna je prestolonaslednica. Ko je nekoč slišala, da ima nekoliko predebele noge, je dejala: »Hvala Bogu! Tudi potrebovala jih bom, če bom hotela nositi težo vladarskih poslov svoje države. Julijana je ravno tak značaj kakor njena mati. Sedaj se je že povrnila s svojega potovanja, da bo prisostvovala slavnostim. Prišli pa so že vsi vzhodni zastopniki kolonij.

Na boljši mučni dnevi v 40 letnem vladanju

Tako imenuje te slavnosti kraljica. Najhujši dan je danes, ko bo morala ves dan sprejemati zastopstva, ves dan odgovarjati in se zahvaljevati za voščila in čestitke. Vsa Nizozemska se danes veseli in vsi se udeležujejo teh slavnosti, revni in bogati, vsa Nizozemska slavi danes svojo kraljico, svojo mater, svojo gospodinjico.

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Bombna letala španskih nacionalistov neprestano napadajo španske republikanske ladje v raznih pristaniščih. Slika kaže, kako je bomba zadela v pristanišču ladjo in jo vžgala.

Zadnji ljudožrci na svetu

Robert de Wavrin pripoveduje v nekem velikem pariškem tedniku svoje doživljaje pri Indijancih. Takole pripoveduje: Še nikdar nisem prisostvoval nobeni taki pojedinosti, kakor jih popisujejo razni pisatelji. Vsi ti opisi ljudožrcov so zgolj plod domišljije. Ob izviru Orinoka sem slišal govoriti o močnih Gvabaribih, ki so ljudožrci. Njihovi sosede, ki so ravno tako Indijanci, so mi pripovedovali: Pred nekaj leti so ti divjaki napadli neko skupino delavcev, ki so se utaborili na obali majhne reke. Beli ljudje so se razbežali, medtem ko so ljudožrci zaslužili neko ženo. Ker je bilo belcev premalo, niso nikakor mogli rešiti to ženo, od katere so bili oddaljeni, kolikor je reka široka. Divjaki niso mogli priti na to stran in nam slediti, ker niso imeli čolnov. V teku nekaj dni so eni druge opazovali. Nekega večera so delavci opazili, da divjaki nekaj proslavljajo. Videli so, da kurijo ogenj in da plešejo. Kljub strahu za svojo tovarišico se niso mogli odločiti, da bi jo osvobodili. V zgodnjem jutru je bilo zopet vse mirno pri njihovih sosedi. Tega dne niso zapazili na nasprotni obali nikakega življenja. Tedaj so se odločili, da si bodo ogledali nasprotni breg. Ko so se približali obali, so zapazili, da so Indijanci v resnici odšli. Prevzelo jih je pravo začudenje, ko so zapazili na tleh razmetane kosti. Ob pepelu so našli ogledano glavo. Sprva so mislili, da so Indijanci sežgali kakega svojega mrtveca. O ženi ni bilo ne duha ne sluha. Nazadnje so je spoznali, da so Indijanci pojedli njihovo tovarišico. Ljudožrci pa žive tudi med rekama Mete in Vičade. Poglavar plemena Vahibo mi je pripovedoval, da je videl neko skupino teh divjakov, ki so zbežali pred njegovimi vojaki. Ko je prišel do ognjišča, je videl na njem človeške kosti. Zato ne hodi noben Indijanec iz plemena Vahibo sam po teh krajih, ker ti ljudožrci vedno prežijo na človeka. Najbolj pa je ljudožrstvo razvito med plemeni, ki žive med rekama Putumaje in Kake. Tu žive neke skupine Boroa, ki še vedno jedo človeško meso. Vodja podjetja, ki nadzira dela v teh pokrajinah, mi je pripovedoval o žalogirji, ki se je odigrala tu pred nekaj leti: Neki belec in njegova žena, ki sta raziskovala deželo, da bi našla tla za pridobivanje kavčuka, sta padla v roke divjakom. Pustili so ju, da sta se popolnoma svobodno sprehajala po taborišču. Nemogoče je bilo pobegniti. Tako sta pričakovala ceremonijo smrti, ki se naj bi izvršila v kratkem. Pri prvi svečanosti so izbrali moža za prvo žrtev. Položili so ga na zemljo s obrazom proti nebu. Na prsa so mu postavili majhen količek. Med plesom so z nogami v taktu porivali to leseno orožje toliko časa, da so mu zdobili prsni koš. Njihove žene pa so vse okrašene plesale in pele okoli žrtve. Ko je bil ujetnik usmrten, so ga razsekali, nato začeli peči njegovo meso v navzočnosti njegove žene, ki mu ni mogla pomagati, in se pripravljati na pojedino. Po običaju so njegovo roko skrbno odsekali in posušili na dimu, da bi z njo točili pijačo pri naslednji svečanosti, pri kateri bo njegova žena na vrsti. Vrgli so stran samo drobovje in pojedli vse ostalo, prisilili so

celo nesrečno ženo, da je okusila meso svojega moža. Očiščeno lobanjo pa so postavili med ostale trofeje pri šotoru. Zaradi tega načina smrti je žena zbolela in zato so morali preložiti svečanost. Indijanka, ki ji je bila dana, da jo neguje in da na njo pazi, se je usmili uboge žene. Odločila se je, da ji pomaga na begu. Ko je vdova začutila, da ji je boljše, jo je Indijanka peljala na sprehod. Vedno dalje jo je peljala in po dveh dneh sta prišli do obale Pitimaje in tu našli ostale belce. Zanimivo je, da divjaki ne jedo človeškega mesa zaradi gladi ali zato, ker se jim dopade. Ljudožrtvo je nekaj svetčan obred. Nikdar ne napadajo svoje prijatelje in pripadnike svojega plemena, ampak samo svoje sovražnike ali one, za katere mislijo, da so njihovi sovražniki. Indijanci pojedjo Indijanca, svojega sovražnika. Neka Indijanka, ki je bila zadnja svojega rodu, je pripovedovala, da so bili vsi njeni sorodniki žrtve ostalih plemen. Vprašal sem jo, če je človeško meso res dobro. — »Boljše je od vsakega drugega mesa.«

»Kateri del pa so najboljši?« — »Predvsem roke, bedra, hrbet. Najslajše pa je meso na prstih, potem na obrazu in možgani... To je bila pojedinala« — Jedo pa človeško meso, v prepričanju, da bodo s tem pregnali zlo, pa tudi zaradi tega, da se pokojnikov duh preseli v nje same in da na novo oživi. Nihče pa ni varen in skoraj gotovo najde svoj grob v želodcu strašnih divjakov, če pade v roke plemenu Kašivoja, ki stane v bližini reke Ukajalo.

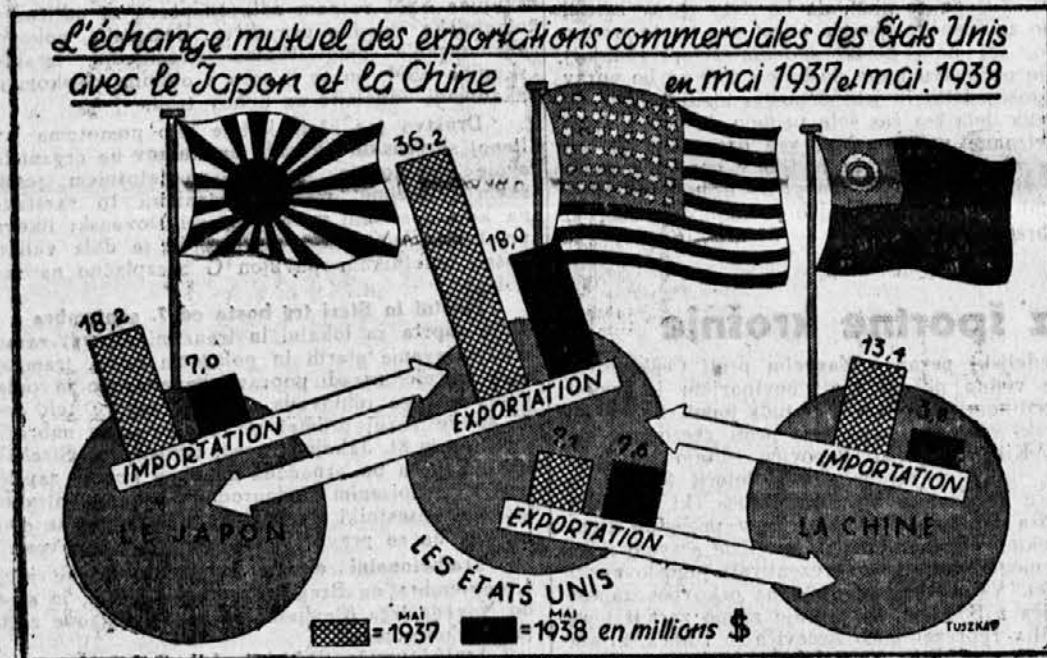
Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 31. avgust. 12. Filadelfijski simfonični orkester (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Pisana trata (plošče) — 14. Napovedi — 18. Narodno pesni ob spremljevanju eter. Sodelujeta: gđ. Stelka Korenčanova in g. Vilko Skok — 18.40 Opazuj in poslušaj (g. prof. Miroslav Adlesič) — 19.30 Nac. ura: Fra Karel-Mošič in jugoslovanska misel (M. Paronca) — 19.50 Kdor hoče, naj ples, kdor ne, naj sedi, a vsak naj veselo večer preživi (plošče) — 20.30 Koncert vojaške godbe — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Harmonika solo, g. Ivan Magister.

Drugi programi

Sreda, 31. avg. Beograd: 20. Arlje. 20.30 Humor. 21.30 Nar. pesni — Zagreb: 20. Plošče. 20.30 Kone. več. 22.20 Ples. gl. — Praga: 19.30 Lahka gl. 30.40 Sketch. violina, klavir in petje. 21.15 Ork. konc. — Varšava: 19.30 Zab. konc. 21.10 Chopinove skladbe. 22. Komorna gl. — Sofija: 19.30 Čajkovskega opera »Evgenij Onegin« — Budimpešta: 19. Ork. konc. 20.55 Operni ork. 22.05 ČiCg. ork. 23.10 Jazz — Trst-Milan: 21. Nastop goj. glasb. akad. iz Sienne — Rim-Bari: 21. Ritmični ork. 22.10 Pihala — Duanj: 19. Beethovenova opera »Fidelio«. 22.30 Danajška gl. 24. Nočni konc. — Berlin: 19. Operni odločki. 20.15 Schumannova in Griegova simf. — Frankfurt: 20.15 Serenada in valček — Monako: 19.15 Koronice — Beromünster 20.15 Rossinijeva opera »Seviljski brivci« — Strassbourg: 20.30 Stari alžaski plesi.

Na sliki so načrtane trgovske zveze Združenih ameriških držav z Japonsko in Kitajsko. Ameriški izvoz na Japonsko in Kitajsko se je zaradi japonsko-kitajske vojne jako spremenil. Isto velja glede na japonski izvoz v Sev. Ameriko. Gospodarski promet med temi državami bolj in bolj nazaduje.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Lepe obleke. To pač lahko trdite! Moral bi ga nekoč videti Antonio, kakšen je naš ljubi ravatelj. Šest oblek ima, vezenih in s čipkami od nebesnosinje do oranžnorožče barve, ki je podobna sončnemu zahodu. Razon tega pa še svetlozelen frank za ženina z zlatom prevlečenimi zapenki in s primernimi dokolenkami iz satina, spone so iz gorskega kristala in rezljane — ti ljubi Bog — in vse to po francoski modi ter že obupno zastarelo!«

Zdaj pa je začel stric silno renčati, toda nepopoljšljivi nečak je nadaljeval:

»Saj sem vam rekel. Saj sem vam rekel, da prihaja v navado angleški krog. Ni vam bilo drugega kakor samo poslušati in samo poslušati. Če bi bili naročili krojaču, naj vam naredi obleko po oblekah mladih angleških lordov, ki večkrat sede tu za vašo lastno mizo, potem bi bili zdaj na pogled prav tak gospod kakor sem jaz.«

Pri teh besedah se je naslonil nazaj in pokazal obesek pri uri, ki ga je naročil iz Londona, preprosti, toda vseeno krasni telovnik in široko dvorastno suknjo, ki je prav prihajala v modo.

Zadonel je zvonec, služabniki so naglo pospravili mizo in jo pogrnili vdrgo. Gospa Frankova je za drugo jed sedla spet na konec mize. Medtem ko so stric Oto, Vincenc in Antonio zapuščali sobo, so se gnetli številni hišni gostje noter.

Stric Oto je fanta odpeljal k pisalniku in dejal:

»Bodi tako dober, ljubi nečak, in vrzi pogled na te dopise. Rad bi dobil od tebe svet in tudi od tebe, ljubi Adverso, zakaj španščina je tako težavna reč.«

S tem se je poslovil in prepustil Vincencu, naj reši vsa nujna dnevna vprašanja.

Fanta sta se torej spravila nad pisma. Ko sta odgovorila na skladovnice dopisov in si zapisala potrebna navodila, sta se zadovoljivo spogledala in se zasmejala pri misli, kako neobjen in neroden je vendar bi stric Oto pri najmanjših težkočah in kakšna sposobna dečka sta bila ona.

Potem sta vzela klobuk in rokavice, drug drugega pokrtačila, vrgla zaradi zanesljivosti še zadnji pogled v kos zrcala ter odrinila s palicami v rokah na Strado Ferdinando.

ENAINDVAJSETO POGlavJE

Dogodivščina pastirice.

Moda je zahtevala, da je človek šel od pol štirih do petih na sprehod na Strade. Pri tem pa je moral vzbujati vtis, kakor da ima določen cilj: da gre na obisk ali da vsaj pričakuje, da se dobi tam s prijatelji, s katerimi se hoče dogovoriti za večerjo ali za karkoli. V najslabšem primeru je človek vedno lahko odšel v slikarsko razstavo k gospodu Terrinju, ki je med tem dosegel velike uspehe in se zredil ter sedel sredi svojih ravnodušnih podob, plačila zmornih gospodov ali pa celo sredi modelov samih, ki so jedli slaščice in zraven pili vino.

Kadar sta v tem krogu popoldne nastopila dva lepo oblečena mlada človeka, ki jih je maestro sam predstavil, jima res ni bilo treba bati se, da ju čaka samotni večer.

Kmalu pa je bil ta izhod odveč. Vidno življenje v kaki družbi je vendar podobno težkemu telesu, ki ga nekdo spravi v gibanje, da premaga svojo lastno lenobnost in kmalu drdra naprej iz lastnega nagiba.

Cez nekaj mesecev sta bila mlada človeka že dobro znana z nekaterimi od mogočnih hišnih vrat na Stradi. Pri tem se je izkazalo, da človek pri bankirskih hčerkah ne dobi samo najbolj izbranega prigrizka, marveč da ga te tudi z največjim udobjem spravijo v opero. Kmalu se je obema zdelo, da je zanj nečastno, če bi obiskala koga, čigar oče ni imel najmanj svojega voza, seveda, če ni bilo v tisti hiši česa drugega posebej privlačnega.

Kadar je v operi gostovala kakšna skupina ali kadar so prišli igralci v mesto, potem sta prijatelja šla tisto popoldne samo enkrat po cesti, samo zaradi zunanosti. Potem sta se vrnila na trg in sta si dala pri napol slepem pisarju napisati vstopnico za opero.

Starček je imel čudovito pisavo, le da je pisal seveda zelo počasi. Razen tega je moral vsako naročilo za ložo zaznamovati v posebni knjigi in glasno zaklicati, kdo je ložo naročil. Tako se je lahko vedno vsakdo pritožil zoper ljudi, ki se mu niso zdeli dovolj vzvišeni za kaj takega. Seveda časi so postajali drugačni. Cela kopa ljudi je bila danes neizobraženih, a dovolj bogatih. Ti so kar lepo poslali služabnika, ki je vzel listek zanje.

»Angelsko ložo za noč, signor Adverso!«

Kako je Antonia žgečkal, da ni proti njemu nihče ugovarjal! Skrbno je trikrat preganil dolgi rožnati listič, odšel drobiž, ki ga je dobil nazaj v mošnjo na zadrgo ter z lahkim priklonom in milostnim mahljanjem roke stopil vstran. A to seveda le, če je naslednji čakalec v vrsti bil gospod.

Ce je bil služabnik, je človek na svoje mesto spustil kakega gospoda. Služabniki so zadnje čase zaradi tega veliko mrmrali. Na-

zadnje je nekega dne robat Švicar postal čisto nesramen in ga je Vincenc moral s palico podučiti. Dejal mu je:

»Sem vaša revolucija še ni prišla, moj ljubček!«

Švicar si je drgnil roko in godrnjal:

»Bo že še prišla.«

Zdelo se je, da so njegovi tovariši vsi za to, da to prerokbo uresničijo. Mladi gizdalini pa so se zbirali okoli Vincenca. Ta se je smejal in branil možku do sebe, Antonio pa je med tem mirno poskrbel vstopnice in oddal svoj prostor gospodu Luigu Pontrobu, škofjskemu tajniku.

Ta večer so v operi veliko kazali nad oba prijatelja, ki sta sedela v angleški loži z Maddaleno Strozziro, hčerko bankirja iz Florence, in z njeno prijateljico gospodično de Rhanovo, ki je prišla na obisk iz Nantessa. V stranskih svetilkah po loži in v obeh visokih, nalašč ta večer postavljenih svečnikih so gorele sveče iz najboljšega francoskega voska, kakršnega je uvažalo podjetje Bonnyfeather.

Vsi navzoči so v tem zapravljanju videli posebno prijazen poklon za mladi dami. Navadne lojenke, ki jih je ravnateljstvo dalo natikati v druge lože, so se nepravilno topile in se žalostno cedile. V angleški loži pa so veselo migale pahlače, a je vseeno iz nje prihajala začuda stalna svetla rumenkasta luč.

Malo bolj zadaj je v senci sedela Donna Anna Montefeltro, varuhinja mlade bankirjeve hčerke.

Sporod je ta večer naznanjal dve različni predstavi. Najprej »Večer in jutro na vasi«, to kot vlnudnostno dejanje do številnih francoskih beguncev med občinstvom, potem pa Schröderjevo komedijo »Nesrečni zakon iz delikatese«. To drugo stvar so dajali na željo nekaterih nemških trgovcev, ki v Livornu niso imeli pogosto prilike, da bi slišali kako igro v svojem jeziku.

Vincenc je moral dekletoma in Donni Montefeltro predstavljati iz nemščine.

Namokani obraz varuhinje se je pri tem takoj spačil v gube uradnega ogorčenja. Dejala je:

»Vsekakor upam, da pri tej igri z grdim naslovom vendarle ne nastopajo plesalke, signor Nolte. Maddalena še ne sme gledati baleta.«

»Saj sploh ne bo plesa signora, ali kvečjemu samo malo. Saj veste, da nočim nimamo na odru tukajšnjih igralcev, marveč skupino, ki so jo pregnali iz Bruselja in ki mora zdaj potovati. Ti ljudje gredo čez Dunaj v Hamburg, da se jim ne bo treba srečati z Bonapartejem. Pravi višek je topot v tem, da si je Debrülle, ki igra v nemški igri grofa Glingsberga, izposodil za svojo vlogo uniformo mojega strica in da bodo ljudje to krasoto gotovo prepoznali. Stric in teta nam sedita ravno nasproti — tamle! Pazite, to bo zabavale!«

Vincenc se je pri teh besedah priklonil stricu in ta se mu je zelo svečano zahvalil.